

ניצולי השואה תוגו כפושעים, והמדינה מסרבת לנ��ות את שם

70 שנה לאחר שנקוטו לעונם עדין מוסתרים מהציבור **יעקב לוזבק**

תיקים "מחוסר עניין ציבורי". ניכר שהבינו שהם עומדים בסיפורים שאינם ראויים לדין משפט. בדור מאוחר יותר הם נראים היו אמורים שהמעש' אינם "לא שפיטם".

פרופ' יבלונקה ראתה את התיקים בשנות ה-90, כשהעדיין היו במשטרת. ב-2014 הבן העיתונאי אמר לוין שבנתים הם הועברו לארכיוון המדינה, וביקש לראותם. בארכיוון אישרו את קיומם אך הנה, והוא שיבר את ראותם. במאתלה של הגנה על פרטיהם סיירו להראותם. לוין פנה לבית המשפט, ובעת שהפנייה של הנחקרים. לוין הגיעה הסוגיה גם רקליטיות התלבטה מה להסביר הגינה גם לשוחחני, גנו המדינה באותה תקופת. קראטי כ-120 תיקים. סברתי שתוארכם יש לפתח, אבל מכיון שמהלכתה הסופית היא של הגוף המפקדר — המשטרה — הפניתי את ממצאיי למפקל. במשטרת מירנו קצינה צעירה לבדוק את התיקים. עד היום היא לא סיימה את הבדיקה.

באותם הימים פנו חיל מזותקי ארוכיוון המדינה למכיר המדינה על מנת שיבדק את הרפורמות שניסית להוכיח. במתכabsם הם הביעו תקוות שמדובר יביאו להפסקת עבדות. ממצאי דוח המבקר היו שגרתיים למדי. רק בסוגיה אחת הוא מצא לבן כוון להעיר לי אישית: על השוואתי לפתח את תיק החקירה של חסדי. שיתוף הפעולה עם הנאצים. אלא שלא פתחתי אותם. נערתי בוגה ידוע, שנודע לאפשר מחקר של נושאים רגילים כאלה. איפשרתי לעיתונאי לראות את התיקים בתנאי שלא יחשוף פרטיים אישיים, תנאי שהוא עמד בו. כאשר ב-2016

שינה ארוכיוון המדינה את דפוס פעילותו וכל חומי ריו הפתוחים על לאינטרנט, התיקים הלו לא עלה. בתחילת 2021, במלאת 70 שנה לנטירת אחד רוני התקים, בקשרו מגנות המדינה הנוכחית לפתח את התקים. כל הניצולים החשובים כבר מתו. הם ישבו במעצר ושם הוכתם; פתיחת תיקי החקירה תגללה לנכדים וניניםיהם שהמעצר מעולם לא היה מוצדק. לכל היותר הם יבינו עד כמה אי אפשר להזכיר.

בתתקשותה להמשיך לסגור את התקים, המידינה אינה מגינה על פרטיהם של נחקרים. היא מונעת את האפשרות לנ��ות את שם. ההסתירה מעליימה את חלקה של המדינה בפרשת התעמרות קצרה ימים בניצולי שואה, ביום שערפל הכאב והזעם עד כיסה על התבונה והחמל; היא מסתירה גם את אנשיותם וחוכמתם של חוקרי המשטרה. אם יש רגש שראי שפטית התקים תעורר בנו, הוא חמלה.

צבי שפשבסקי, קאפו שנידון לששה חודשי מאסר צילום: ארכיוון המדינה

במשטרת סיפרו דוקא על העורקה שהוא הצלחת לתת להם. בתיק של איש שהיתה קאפו היו עדות ממשימה אחת ושלוש עדויות מוכות. היא ישבה במעצה, סביבתה ידעה על המעצר ועל החשדות, אבל לא על מאן העדויות. מבחינת הסביבה היא נותרה חשודה עד מוות. היו ניצולים שעשו את הארץ לאחר שחרורו, כדי להתחילה — שוב — בחיים חדשים. אחד דים התבססו בארץ שאלין היגרו אך ביקשו לחזור לישראל. לתיקי החקירה הישנים שישבו על מדף במשטרת הוסיפו בשנות ה-60 מכתבים מעורכי דין שתבעו שהמדינה תפרנס את ממצאי החקירה לשם זיכום, או שלפחות תתחייב לא לפתח שוב בחקירה. עד כמה שניתן לדעת, הם לא זכו להשובה.

ההקריה בתיקים אפשר ללמוד גם על חוקרי המשטרה. בתחילת עבודתם הם תהייחסו ברצינות לכל תלונה. ככל שverb הומן וגדרה היכרתם עם הנסיבות הבלתי-אפשריות שבן חוו ומתו יהודים בשואה, הם העדיפו לא להעמיק או מיהרו לסגור

*** החוק לעשיית דין בנאצים ובעווריהם, שנחקק ב-1950, לא גודע לעשות דין בנאצים. חברי הכנסת הניהו, בצדק, ששם נאצי לא יכול מראינו למדינת היהודים, ושמדינה לא תחשוף אותם. הם גם לא העלו על דעתם משפט נגד שומר דרשו היה לדמיין במחנה ריכו נאצי, תרחיש שאפשר היה לדמיין רק אחרי שבשנות ה-70 התברר שיש אנשים כאלה לה באלה. החוק גודע להעניש יהודים — ניצולי שואה שבעת המלחמה היו תברים במקומות יהודיות בגדאות (וינדרטטים), או מפקחים במחנות הריכו (קאפו). הוא גודע, כפי שאמור שר המשפטים פנה רוזן בעת הצעת החוק בכנסת, "לטוהר את האויר" בישראל. במשטרת החלו מיד לחוקה גם שב"כ החל להפנות אליה שמות של חסודים. העוזרים היו ניצולי

שואה. שנים ספורות לאחר שיצאו מהתופת, הם נטלשו מחייהם החדרים בארץ והועברו למעצר של שכני עות ארוכים. בעת שהמתינו במעצר הicina המשטרת רשיומות של ניצרי לילם אחרים שכאו מאות עיריות שבנון היו החשודים או שהיו קלואטים באותו מחנות. לעיתים היו אלה לודעות לקרווא לניצולים במקומות הוויזות בעיתונים. העוזרים נגד יחזקאל איבן גסטר, קאפו במחנות גריידץ' ואולבריך, היו קשوت עד כדי כך ששניהם משפטו דנו אותו למוות, תוך שהם מלילים שהנשיא יוחנן העילוון המתיק את דיןו לשנתיים מסא, והוא נפטר ממחלה כעbor ומן קצה קאפו וזר ממנו באותו המהן, נtot, יעקב הוניגמן, נדון לשש שנים וחצי בכלא.

פרופ' חנה יבלונקה, שחקרה את הפרשה, סקרה שכמה עשרות ניצולים הועמדו כר' לוי. במרקם אחרים, גם כאשר המשטרת סקרה שיש עילה להעדיין, מודה לדין, בת המשפט לא מיהרו להרשיע. כר' היה, למשל, במקרה של ראש היודנרט באוסטרובי, משה פוצץ. לאחר שבועות של מעצר, הרבה העצומים שוחררו ללא כתבי אישום. לא צrisk היה להמתין עשר שנים, לחת לזרחות להירגע ולפרסקטיבה היחסית טורית להתחזק, כדי להבין שהם יותר ניצולי שואה מאשר פושעים. ברבים מן התקים נרשמו יותר עדויות חיוביות מאשר מרשעות. היו עדים ניצולים שעמדו שודוקה הסמכויות המעטות שהיה לחשודים במחנות הספיקו כדי להציג חישובונות, או בכיסים שוחרר שלא היה שם איןנו יכול להסביר, היו ניצולי שואה שישבו שבPUTE עذر שהוא, עד שהחוקרים התיאשו מلمצא עדים כלשהם, או שהבינו שמדובר בזחות שגואה בגל